

הסברים לפרק חשיבה מילולית 1

התשובות הנכונות:

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
3	3	3	3	4	4	4	2	1	3	1	4	2	1	2

30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16
4	2	4	2	1	3	4	2	1	4	4	1	2	2	1

מילים וביטויים

1. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש הביטוי 'אורך רוח' הוא: סבלנות.
2. התשובה הנכונה היא: (1).
פירוש המילה 'מטרונית' הוא: גברת מכובדת.
3. התשובה הנכונה היא: (2).
פירוש המילה 'הדום' הוא: שרפרף נמוך המשמש להנחת רגליים.
4. התשובה הנכונה היא: (4).
פירוש המילה 'כלונס' הוא: מוט ארוך ודק.

אנלוגיות

5. התשובה הנכונה היא: (1).
מילון הוא דבר שמסודר לפי סדר **אלפביתי**.
תשובה (1): יומן מסודר בסדר כרונולוגי. יכול להתאים.
תשובה (2): רדיו הוא כלי אלקטרוני. מילון אינו כלי אלפביתי. לא מתאים.
תשובה (3): רובוט מבצע דברים בצורה אוטומטית. מילון אינו מבצע דברים בצורה אלפביתית. לא מתאים.
תשובה (4): רומן יכול להיות ביוגרפי (זה אחד הסוגים האפשריים). מילון אינו יכול להיות אלפביתי (הוא בהכרח כזה). לא מתאים.

6. התשובה הנכונה היא : (3).

ייעול פירושו הפיכת דבר מה ל**יעיל**. שינינו את ההטיה של המילה השנייה בצמד, נקפיד לעבוד כך גם בתשובות :

תשובה (1) : מקום **נגיש** הוא מקום שה**הגעה** אליו קלה. דבר **יעיל** אינו דבר שה**ייעול** שלו קל (הרי כבר לא צריך ל**ייעל** אותו...). לא מתאים.

תשובה (2) : ה**סבר** גורם לדבר שלא יהיה **עמום**. יש כאן מרכיב ניגודי שלא היה בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (3) : **דחיסה** גורמת לדבר שיהיה **צפוף**. יכול להתאים.

תשובה (4) : **מכירה** של דבר גורמת לשינוי ה**בעלות** עליו. **ייעול** אינו גורם לשינוי ה**יעילות**. לא מתאים.

7. התשובה הנכונה היא : (1).

הכה פירושו הרביץ. ה**פליא מכותיו** פירושו הרביץ ממש חזק. יש כאן קשר של הקצנה.

תשובה (1) : ה**שתוקק** פירושו **רצה** מאוד, כפי שה**פליא מכותיו** פירושו **הכה** מאוד. יכול להתאים.

תשובה (2) : ה**תמרד** פירושו **מרד**. אין כאן את ההקצנה שהייתה בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (3) : מי ש**פרש** ייתכן שעשה זאת כדי ה**תנבדד**. מי שה**כה** לא עשה זאת כדי ה**פליא מכותיו**. לא מתאים.

תשובה (4) : אם מישהו ה**רס** דבר מה (למשל, מבנה), אז אותו דבר (למשל, המבנה) ה**תמוטט**. שימו לב : יש כאן את מי שה**רס** (מבצע הפעולה), ואת מי שה**תמוטט** (מקבל הפעולה), ובצמד המקורי יש רק את מבצע הפעולה. לא מתאים.

8. התשובה הנכונה היא : (2).

עמד מנגד פירושו **לא** התערב. **קריאה לעזרה** היא קריאה למישהו ש**כן** יתערב. הקשר בין המילים : מי ש**קורא לעזרה** של אחר רוצה שאותו אדם **לא יעמוד מנגד**. שימו לב : יש כאן את זה שקרא לעזרה ואת זה שעמד מנגד. ועוד שימו לב : בהגדרת הקשר שינינו את סדר המילים ואת הטייתן. נקפיד לעבוד כך גם בתשובות :

תשובה (1) : מי שה**זיק** ראוי שייתן **פיצוי**. כאן זה אותו אדם, ובצמד המקורי אלו שני יצורים שונים. בנוסף לכך, חסר כאן הקשר הניגודי שהיה בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (2) : ה**בלג** פירושו לא הגיב. ה**תגרות** היא ניסיון לגרום לאדם להגיב. לפיכך, מי ש**מתגרה** באחר רוצה שאותו אדם **לא יבלג**. יכול להתאים.

תשובה (3) : מי שה**עליב** ראוי ש**יתנצל**. כאן זה אותו אדם, ובצמד המקורי אלו שני יצורים שונים. בנוסף לכך, חסר כאן הקשר הניגודי שהיה בצמד המקורי. לא מתאים.

תשובה (4) : מי שה**פר הבטחה** פירושו שלא קיים אותה. כאן זה אותו אדם, ובצמד המקורי אלו שני יצורים שונים. לא מתאים.

9. התשובה הנכונה היא : (4).

פן הוא בסיס שמעמידים עליו דבר מה. הקשר בין המילים : השימוש ב**פן** הוא לשים דברים **על גביו**. שימו לב : שינינו את ההטיה במילה השמאלית, נקפיד לעשות זאת גם בתשובות :

תשובה (1) : **גשר** נמצא **בין** שתי גדות. **פן** לא נמצא **על גבי** דברים. לא מתאים.

תשובה (2) : **מרתף** נמצא **מתחת** לבית. **פן** לא נמצא **על גבי** דבר מה. לא מתאים.

תשובה (3) : אחד המיקומים האפשריים **בטור** הוא להיות **אחרי** מישהו. **פן** לא נמצא **על גבי** משהו. לא מתאים.

תשובה (4) : השימוש ב**קופסה** הוא לשים דברים **בתוכה**. מתאים.

10. התשובה הנכונה היא : (4).

לסחוט משהו (למשל, בגד) פירושו להוציא ממנו את ה**מים**. שימו לב : בהגדרת הקשר התחלנו במילה השמאלית, נקפיד לעשות זאת גם בתשובות :

תשובה (1) : **לחזור** משהו פירושו ליצור בו **חור**. **לסחוט** משהו זה לא ליצור בו **מים**. לא מתאים.

תשובה (2) : כאשר **מנסרים** משהו יוצאת ממנו **נסורת**. כאשר **סוחטים** משהו יוצאים ממנו **מים**. יכול להתאים.

תשובה (3) : **לדשן** משהו פירושו לשים בו **דשן**. **לסחוט** משהו זה לא לשים בו **מים**. לא מתאים.

תשובה (4) : **לעשב** משהו (למשל, גינה) פירושו להוציא ממנו את ה**עשב**. יכול להתאים.

אנו מתלבטים בין תשובות (2) ו-(4). ננסה להבין מה ההבדלים ביניהן, ולהחליט איזו מתאימה יותר. כאשר עושים פעולת ניסור יוצאת נסורת כתוצר לוואי של הפעולה, ולעומת זאת, כאשר מעשבים, המטרה העיקרית היא הוצאת העשב. מכאן שתשובה (4) מתאימה יותר, שכן כאשר סוחטים, המטרה היא הוצאת המים.

החלפת אותיות

11. התשובה הנכונה היא : (4).

השלשה המתאימה היא ח.ל.פ.

12. התשובה הנכונה היא : (3).

השלשה המתאימה היא ד.ר.כ.

השלשה ר.ג.ל. מתאימה רק לתשובות (1) ו-(3).

13. התשובה הנכונה היא : (3).
השלשה המתאימה היא ע.ר.ב.
14. התשובה הנכונה היא : (3).
השלשה המתאימה היא ע.ז.ב.
השלשה ח.ז.ר. מתאימה רק לתשובות (3) ו-(4).

השלמת השפטים

15. התשובה הנכונה היא : (3).
הקפדתו של תומפסון על שמירת צנעת הפרט הייתה קיצונית ביותר (כלומר, הפרטיות חשובה לו מאוד). הביטוי הבולט ביותר לכך היה סירובו העיקש לגלות לציבור את שמו הפרטי (כלומר, כחלק מכך, הוא לא חשף את שמו הפרטי).
16. התשובה הנכונה היא : (1).
פרופסור יואלי שיער כי תנועות העיניים הנצפות אצל בני אדם במהלך השינה קשורות קשר ישיר לתמונות הנעות שהם רואים בחלומותיהם (כלומר, לדעת יואלי, העיניים זזות בשינה בגלל שבחלומות יש דברים שזזים). סברתו מתערערת לנוכח ממצאיה של ד"ר זקס (כלומר, לפי זקס, זה כנראה לא בגלל הדברים שזזים בחלומות), ולפיהם עיוורים מלידה, אשר חולמים חלומות נטולי תמונות, מניעים את עיניהם בשעת החלום (כלומר, גם אצל עיוורים, אשר אין בחלומותיהם דברים שזזים, העיניים זזות בשינה).
17. התשובה הנכונה היא : (2).
המו"ל החליט להדפיס על כריכת ספרו של סופר הילדים רביד את שם המאיירת מור באותיות גדולות מן האותיות שבהן הודפס שמו של המחבר (כלומר, שם המאיירת הודפס באותיות גדולות). להערכתו, החלטה זו עשויה לסייע להצלחתו המסחרית של הספר, מפני שהמוניטין המעולה של מור בקרב ציבור הקוראים בארץ עשוי להאפיל אפילו על השם הרע שיצא לרביד (כלומר, זה יכול לעזור, כי המאיירת נחשבת טובה, וזה יחפה על שמו הרע של הסופר).

18. התשובה הנכונה היא : (2).

למרות תפוצתם הנמוכה של אמצעים טכנולוגיים חדישים בקרב החקלאים בחבל ארץ זה (כלומר, **למרות שאין באזור זה הרבה טכנולוגיה**), טועים מי שסבורים כי תושבי האזור ממשיכים באורח חייהם המסורתי (כלומר, **התושבים כבר אינם חיים לפי המסורת**). לראיה, המבקר באזור כיום לא נתקל עוד כבעבר בפסלי האלילים העתיקים, שעל-פי האמונה מבטיחים תנובת אדמה בשפע (כלומר, **הוכחה לכך היא שהיום כבר אין שימוש בפסלים שמבטיחים שפע**).

19. התשובה הנכונה היא : (1).

ד"ר קרלוס טוען כי לרוב מחלות הנפש יש סיבות גופניות (כלומר, **הסיבות למחלות הנפש הן גופניות**). מכאן הוא מסיק כי מכיוון שטיפול טוב מתמקד בסיבות למחלה ולא בביטוייה (כלומר, **צריך לטפל בסיבות**), למחלות אלה יכול להימצא מרפא בטיפולים המתמקדים בגוף (כלומר, **צריך לטפל בגוף**).

היגיון

20. התשובה הנכונה היא : (4).

יובל הראה ליפתח יצור אחד שמפריך את **שתי טענותיו** של יפתח. כלומר, אותו יצור מפריך בנפרד את הטענה הראשונה, ובנפרד את הטענה השנייה. מכאן, שבכל אחת מהטענות, היצור של יפתח **מקיים את התנאי** של אותה טענה ועושה "ההיפך" מהתוצאה.

ננתח כל טענת כלל בנפרד :

הכלל הראשון של יפתח אומר שהאות הראשונה בשם של (כל) העכברים היא תמיד א'. יצור שמפריך טענה זו חייב לקיים את התנאי, כלומר, **להיות עכבר**, ולעשות ההיפך מהתוצאה, כלומר, **שהאות הראשונה בשמו לא תהיה א'**.

הכלל השני של יפתח אומר שלכל מי ששם מתחיל באות ר' אין זנב. יצור שמפריך את הטענה הזו חייב לקיים את התנאי, כלומר, **ששמו יתחיל באות ר'**, ולעשות ההיפך מהתוצאה, כלומר, **שדווקא כן יהיה לו זנב**.

לסיכום, יצור שמפריך את שתי טענותיו של יפתח יהיה עכבר, שהאות הראשונה בשמו תהיה ר' (ולא א'), והוא יהיה בעל זנב. היחיד בין התשובות שמקיים את כל הנ"ל הוא ראובן, העכבר בעל הזנב מתשובה (4).

21. התשובה הנכונה היא : (4).

ראשית, נבין מה המסר מן המשל, ולאחר מכן נבדוק את המצבים בתשובות, ונראה אם הם מתאימים. ניסן אומר לרחמים, שהתנהגותו משולה להתנהגותו של אדם המתלבש בהידור לקראת שיחת טלפון. ברור לנו, שבשיחת טלפון אין חשיבות ללבוש, ולכן מי שמתלבש באופן מיוחד לקראת שיחת טלפון טורח שלא לצורך. רק בתשובה (4) אנו רואים מצב שבו אדם טורח שלא לצורך : אין שום צורך לרענן את הידיעות במתמטיקה לקראת לימודים בחוג להיסטוריה כללית. זו התשובה הנכונה.

22. התשובה הנכונה היא : (1).

הרצל ופסיה מציגים את דרישותיהם מבני זוגם העתידיים. הרצל מוכן להתחתן רק עם אישה **גבוהה** (כלומר, אינו מוכן להתחתן עם אישה לא גבוהה) ואילו פסיה מוכנה להתחתן רק עם גבר שיש לו בדיוק אחת מהתכונות : **רגיש ובעל חוש הומור**. כלומר, היא לא מוכנה להתחתן עם גבר שיש לו את שתי התכונות, וגם לא עם גבר שאין לו אף אחת מהתכונות. אנו נשאלים איזו מהעובדות שבתשובות (אנו מציצים בתשובות ורואים שמנוסחים שם כללים) תבטיח כי הרצל ופסיה לא יתחתנו לעולם זה עם זה. אנו מחפשים תשובה, שאם הכתוב בה נכון, אזי הרצל או פסיה בוודאות אינם עומדים בדרישות של האחר, ולכן אינם יכולים להתחתן. נבדוק תשובות :

תשובה (1) : הכלל מדבר על נשים גבוהות. הרצל, כזכור, מוכן להתחתן רק עם נשים גבוהות, ולכן מעניין אותנו מה הכלל אומר לגביהן : האם הן יהיו מוכנות להתחתן עם הרצל או לא. ובכן, הכלל בתשובה זו אומר שנשים גבוהות מוכנות להתחתן רק עם גבר שהוא **גם רגיש וגם בעל חוש הומור**. מה זה מלמד אותנו? פסיה הרי הדגישה שאינה מוכנה להתחתן עם גבר שהוא "גם וגם", ומכאן אנו מסיקים שפסיה אינה אישה גבוהה. על פי הנאמר בתשובה זו, לו הייתה פסיה אישה גבוהה, הייתה דורשת שהגבר יהיה "גם וגם". אם הסקנו שפסיה אינה אישה גבוהה, אזי הרצל לא יהיה מוכן להתחתן איתה, ולכן זוהי התשובה הנכונה. הסברים לפסילת שאר התשובות :

תשובה (2) : הכלל מדבר על גברים שהם גם רגישים וגם בעלי חוש הומור. כלומר, הכלל מדבר על גברים שפסיה ממילא לא מעוניינת להתחתן איתם, ולכן לא אכפת לנו עם מי הם מוכנים להתחתן ועם מי אינם מוכנים להתחתן. פסיה רוצה גברים שאינם "גם וגם", והתשובה אינה מציגה שום מגבלות לגביהם, כלומר, אין שום מניעה שיתחתנו עם פסיה. התשובה נפסלת.

תשובה (3) : הכלל מדבר על נשים שאינן גבוהות. כלומר, הכלל מדבר על נשים שהרצל ממילא אינו מעוניין להתחתן איתן, ולכן לא אכפת לנו עם מי הן מוכנות להתחתן ועם מי אינן מוכנות להתחתן. הרצל מעוניין בנשים גבוהות, והתשובה אינה מציגה שום מגבלה לגביהן, כלומר, אין שום מניעה שהרצל יתחתן עם פסיה, אם היא גבוהה. התשובה נפסלת.

תשובה (4): הכלל מדבר על גברים רגישים. פסיה מוכנה להתחתן עם גבר רגיש, ולכן נבדוק מה נאמר לגביהם. ובכן, גברים רגישים אינם מתחתנים עם נשים גבוהות. מכאן, שהרצל לא יכול להיות גבר רגיש, משום שהוא דווקא כן מעוניין בנשים גבוהות. האם זה מונע חתונה? לא, משום שיייתכן שהרצל הוא גבר **לא רגיש**, ואז אין מניעה שיעדיף נשים גבוהות, ואין מניעה שפסיה תרצה להתחתן איתו. תשובה זו נפסלת.

23. התשובה הנכונה היא: (2).

מחקר השווה בין תוחלות החיים בשתי מדינות, ונמצא שבמדינה שבה ניזונים רק מסלרי יש תוחלת חיים גבוהה מאשר במדינה שבה ניזונים רק מקישואים. מסקנת החוקרים הייתה שאכילת סלרי מעלה את תוחלת החיים. אנו מתבקשים למצוא את הנתון שעשוי להחליש מסקנה זו. נבדוק את התשובות:

תשובה (1): נמצא כי אכילת קישואים תורמת לעליית תוחלת החיים. נתון זה דווקא מחזק את המסקנה: אם אכילת קישואים מעלה את תוחלת החיים, ובמדינה שאכלו בה סלרי תוחלת החיים גבוהה מאשר במדינה שאכלו בה קישואים, הרי שתוחלת החיים במדינת הסלרי כנראה גבוהה פי כמה מתוחלת החיים הממוצעת, וזו הוכחה טובה לכך שסלרי מעלה את תוחלת החיים.

תשובה (2): נמצא כי אכילת קישואים מביאה לידי ירידה בתוחלת החיים. נתון זה מחליש את המסקנה, שכן הוא מספק הסבר חלופי: אם אכילת קישואים מורידה את תוחלת החיים, ובמדינה שאכלו בה סלרי תוחלת החיים גבוהה מאשר במדינה שאכלו בה קישואים, אזי ייתכן שתוחלת החיים במדינת הסלרי כלל אינה גבוהה מתוחלת החיים הממוצעת, אלא רק גבוהה ממדינת הקישואים (שבה תוחלת חיים נמוכה).

24. התשובה הנכונה היא: (4).

אנו מקבלים מערכת חוקים הנוגעת לאחיות המתמסרות בכדור, ואחרי הצענו בתשובות (חייבים להציף בתשובות) אנו מבינים שמבקשים מאתנו לקבוע מי היא האחות הצעירה. ובכן, כל אחות יכולה למסור את הכדור **רק** לאחות שצעירה ממנה, ולכל אחת מהאחיות שצעירה ממנה. לאחות הצעירה ביותר אין אחות שצעירה ממנה (כמובן) ונאמר שהיא יכולה למסור את הכדור לאחות הבכורה בלבד.

נתחיל מן המצב הנתון, וננסה להבין ממנו מי הכי צעירה. המצב שנתון בסוף השאלה מתאר שלוש מסירות שהתבצעו, והדבר הבולט שם הוא שעדה מסרה את הכדור לצילה, ושצילה החזירה לה הכדור! התמסרות כזאת, שבה שתי אחיות מוסרות זו לזו, יכולה להתרחש רק אם מדובר באחות הבכורה ובאחות הצעירה! בכל מצב אחר, אחות מבוגרת יכולה למסור לצעירה ממנה, אך הצעירה יותר אינה יכולה להחזיר לה את הכדור. מכאן אנו מסיקים שהצעירה ביותר והבכורה הן עדה וצילה, אך עדיין איננו יודעים מי מהן הבכורה ומי הצעירה. אבל, אם נסתכל בנתון הראשון, שלפיו חנה מסרה את הכדור לעדה, אנו מסיקים שעדה חייבת להיות צעירה מחנה, ולכן עדה אינה יכולה להיות הבכורה. לפיכך, צילה היא הבכורה, ועדה היא האחות הצעירה ביותר.

הבנת הנקרא

25. התשובה הנכונה היא: (3).
- בשורות 1-2 מתוארת הדוגמה שבעזרתה ממחישים מהי מטפורה: "...המילה "שאגות" מופיעה במקום שבו היינו מצפים למצוא את המילה "צעקות"...".
- בשורות 3-4 נכתב: "תיאורטיקנים כינו את המילה המוחלפת... מדוּמָה, ואת המילה המחליפה - מַדְמָה".
- כיוון שהמילה "צעקות" מוחלפת על ידי המילה "שאגות", הרי שהיא ה"מדוּמָה".
26. התשובה הנכונה היא: (1).
- בשורות 2-3 מסבירים מהי מטפורה: "ממירים ביטוי שמשמעותו המילולית מתאימה להקשר בביטוי הלקוח משדה אחר של משמעות...". בשורות 4-5 מוסיפים כי: "היחס... בהמרה מטפורית הוא יחס של דמיון...". כלומר, אנו מחפשים מילה שמשמעותה המילולית אינה מתאימה להקשר, אך יש דמיון בינה לבין המילה המתאימה.
- המילה "הולדתה" (במשמעותה המילולית) אינה מתאימה להקשר שבו היא נאמרת - "הולדתה של מטפורה" - שהרי מטפורה אינה בעל חיים, ואינה באמת נולדת. המילה שאותה היא באה להחליף היא המילה "היווצרותה", ואכן היסוד המשותף למילה זו למילה "הולדתה" הוא: התחלה של משהו חדש.
27. התשובה הנכונה היא: (2).
- בשורות 7-9 נכתב: "האדם... כשהוא נתקל בביטוי שחורג מן ההקשר ומשום כך אי אפשר להבינו כפשוטו, הוא אינו רואה בו אמירה חסרת פשר, אלא סימן לכך שיש לנטוש את המכניות האוטומטית כמעט של פענוח מילים ומשפטים בשפה, ולעבור לאסטרטגיה אחרת...". כלומר, הבנה "מכנית" של השפה אפשרית כל עוד הביטוי אינו חורג מן ההקשר (כלומר, כל עוד שדה המשמעות הוא אחיד).
28. התשובה הנכונה היא: (4).
- בשורות 24-25 נכתב: "מטפורות מסוג זה מכונות "מטפורות מתות", שכן עקב השימוש הרב בהן נשכחה משמעותן המקורית...". אם כן, הן נקראות "מתות", כיוון שנשכחה המשמעות המקורית שלהן, ונותרה רק המשמעות החדשה.
29. התשובה הנכונה היא: (2).
- בשורות 24-25 נכתב: "מטפורות מסוג זה מכונות "מטפורות מתות", שכן... והן נטמעו בשפה כמילים או כביטויים רגילים...".

30. התשובה הנכונה היא : (4).

עלינו למצוא איזו מהתכונות של המטפורה הופכות אותה לבלתי מתאימה לכתיבה מדעית. ובכן, בשורות 15-17 נאמר על מטפורות כי: "...מכיוון שפעולת הפרשנות (של מטפורה) מסתמכת על דלייה של רמזים וניזונה משני שדות המשמעות, המילה או הביטוי עשויים להיות מובנים באופנים שונים". גם בשורה 26 נכתב לגבי מטפורות כי הן מאפשרות "ריבוי משמעויות".

ד"ר קוק סבור שמאמרים מדעיים מחייבים דיוק רב, ולפיכך טוען ששפה מטפורית – המאפשרת רב משמעות – אינה מתאימה להם.